

Seppo Niemelä in memoriam

Elina Nivala, Sanna Ryyänen & Karin Filander

Seppo Niemelä, suomalaisen kansalaiskasvatuksen ja vapaan sivistystyön keskeinen vaikuttaja kuoli 69-vuotiaana sunnuntaina 2.8.2015.

Suru-uutinen tuli yllättäen. Juurihan olimme tavanneet Sosiaalipedagogiikan päivillä Tampereella, ja Seppo oli kirjoittanut päivien herättämistä ajatuksistaan puheenvuoron sosiaalipedagogiikan blogiin, josta olimme vielä loppukeväästä keskustelleet. Hän oli jäänyt päivien keskusteluissa kaipaamaan “potentiaalın käsitettä eli ajatusta jokaisen ihmisen ainutlaatuisista sisäisistä mahdollisuuksista. Niiden esiin saaminen ja kasvamaan saattaminen on ihmisen elämän kannalta erityisen tärkeätä ja sen lisäksi se yleensä toimii korjaavana ja motivoivana elämän vaikeuksissa.” Sivistysmiehenä hän korosti sosiaalipedagogiikassa sitä, ettei tehtävänä voi olla “vain ongelmien ennalta ehkäisy tai ihmisten auttaminen ongelmista jotenkuten tasapaksuun elämään”. Sen sijaan hän esitti sosiaalipedagogiikalle kolme tehtävää: “auttaa ihmisiä tuntemaan (i) sivistyshistorian aikana kiteytynyttä ihmiskunnan luovaa työtä ja kokemusta, auttaa ihmisiä saamaan dialogien tukemana (ii) juureva ote oman aikansa kuohuvaan, ristiriitaisen, rauhattomaan ja jatkuvasti käynnissä olevaan muutokseen ja auttaa heitä löytämään siinä oma (iii) luova paikkansa ja tehtävänsä ja mielellään se, mitä annettavaa juuri heillä on yhteisöilleen. – – tuloksena on luova, itsensä ja tehtävänsä löytänyt, parasta itsessään toteuttava ja uudistamiseen, myös yhteiskunnan uudistamiseen kykenevä ihminen.”

Seppo näyttää eläneen niin kuin opetti: Hän teki mittavan työuransa lehti- ja sivistystyön parissa. Hän työskenteli mm. Suomenmaa-lehden päätoimittajana, Maaseudun Sivistysliiton toiminnanjohtajana, Alkio-opiston opettajana, Vapaan sivistystyön yhteisjärjestön pääsihteerinä ja kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman ohjelma-johtajana. Hänellä oli lisäksi lukuisia luottamustehtäviä mm. Yleisradion hallintoneuvoston jäsenenä ja puheenjohtajana sekä Keskustan Lehtimiesten puheenjohtajana. Sekä toimittajana, opettajana että vapaan sivistystyön kehittäjänä hän auttoi ihmisiä ”ihmiskunnan luovan työn” tuntemisessa ja oman luovan paikkansa löytämisessä. Itse hän toimi vahvasti tehtävissä, joissa pyrki yhteiskunnan uudistamiseen – sivistystyön pedagogisin, dialogisin keinoin. Eläkkeelle jäämisen jälkeenkin hän oli aktiivinen keskustelija, kolumnisti ja tutkija.

Sosiaalipedagogiikan kentälle Seppo löysi tiensä 2000-luvulla. Hän tuli ennakkoluulottomasti esimerkiksi tapaamaan sosiaalipedagogiikan opiskelijoita Kuopioon leirinuotiolle, jossa yhdessä viriteltiin ajatuksia kansalaistoiminnan ja -vaikuttamisen sosiaalipedagogisista mahdollisuuksista. Sosiaalipedagoginen ajattelu- ja toimintatapa sopi yhteen hänen sivistystyön ymmärryksensä kanssa – lopulta siinä määrin, että hän teki väitöstutkimuksensa pohjoismaisesta kansansivistystraditiosta sosiaalipedagogiikan pääaineeseen Itä-Suomen yliopistossa ja väitteli vuonna 2011. Seppo halusi ymmärtää sosiaalipedagogiikkaa, ja hän halusi löytää sille juuria myös pohjoismaisesta sivistyskeskustelusta, vaikka itse sosiaalipedagogiikan käsite ei siellä esiintynytäkään. Hän oli sitä mieltä, ettei meidän välttämättä tarvitse etsiä pedagogista viisautta kaukaa etelän mailta, jos olemme valmiit tutustumaan omaan sivistyshistoriaamme.

Seppo tarttui aina auliisti ja kerta toisensa jälkeen perusteellisesti paneutuen Suomen sosiaalipedagoginen seura ry:n hänelle osoittamiin avunpyyntöihin ja luottamustehtäviin. Pyyntöihin hän saattoi vastata itselleen ominaiseen tyyliin esimerkiksi näin: ”Jo vain, sanotaan Lapualla tällaisiin kutsuihin”. Hän toimi useana vuonna Sosiaalipedagogisen aikakauskirjan vertaisarvioijana – mukaan lukien tämä julkaisu – ja oli toisena kahdesta arvovaltaisesta tuomarista valitsemassa Suomen sosiaalipedagoginen seura ry:n ensimmäisen opinnäytepalkinnon

saajia keväällä 2015. Hänen poismenonsa jätti huomattavan aukon sosiaalipedagogisen asiantuntijuuden kentälle.

Sepolla olisi ollut meille vielä paljon annettavaa esimerkiksi sosiaalipedagogiikan ja vapaan sivistystyön kentän yhteyksien rakentamisessa. Hänen suunnitelmansa muun muassa kansalaistoiminnan paikallisuuden uusien muotojen tutkimisesta jäivät toteutumatta. Ennen kaikkea jäämme kuitenkin kaipaamaan Seppoa viisaana, lämpimänä ja humanina keskustelukumppanina. Hän oli vanhan ajan laaja-alaisesti sivistynyt ihminen, jollaisia ei juurikaan enää kohtaa. Hänen kanssaan arkipäiväisimpiinkin asioihin löytyi syvällinen, pohdiskeleva näkökulma.

Ihmisenä, yhteiskunnallisena keskustelijana, kansalaistoimijana ja työrooleissaan – esimerkillään – Seppo Niemelä onnistui kiteyttämään sen sivistyksen syvimmän olemuksen, jonka puolesta hän kamppaili läpi elämänsä. Sosiaalipedagogisina toimijoina meidän tehtävämme on pitää hänen perintönsä, alussa hänen omia sanojaan lainaten kuvattu sosiaalipedagogiikan sivistystehtävä, esillä ja vahvana aikamme kuohuvassa, ristiriitaisessa ja rauhattomassa yhteiskunnassa.